

Nr 58.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående ratificering av vissa ändringar i stadgan för Internationella arbetsorganisationen; given Stockholms slott den 25 januari 1946.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Gustav Möller.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 25 januari 1946.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, ERLANDER, DANIELSON, VOUGT, MYRDAL, ZETTERBERG, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG.

Efter gemensam beredning med ministern för utrikes ärendena anmäler chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller, fråga angående *ratificering av vissa ändringar i stadgan för Internationella arbetsorganisationen* samt anför.

Genom sin anslutning till Nationernas förbund den 9 mars 1920 inträdde Sverige såsom medlem av Internationella arbetsorganisationen i Genève och har varit representerat vid samtliga Internationella arbetskonferensens allmänna sammanträden. Enligt art. 3 i arbetsorganisationens stadga skola allmänna sammanträden hållas vid behov, dock minst en gång varje år. Efter ett avbrott under andra världskriget återupptogs de allmänna sam-

Bihang till riksdagens protokoll 1946. 1 saml. Nr 58.

manträdena år 1944, då Internationella arbetskonferensen sammanträdde i Philadelphia under tiden 20 april—12 maj. För konferensens förhandlingar och beslut har redogörelse lämnats i propositionen nr 234 till 1945 års riksdag. (För närmare upplysningar om Internationella arbetsorganisationen och dess verksamhet må hänvisas till propositionen nr 361 till 1921 års riksdag ävensom till den av delegationen för det internationella socialpolitiska samarbetet på Kungl. Maj:ts uppdrag under åren 1928—1940 utgivna publikationsserien »Internationella arbetsorganisationen», särskilt »I. Allmän del».)

Internationella arbetskonferensens tjugusjunde sammanträde hölls i Paris under tiden 15 oktober—5 november 1945. I sammanträdet deltog representanter för 48 medlemsstater, av vilka 35 sändt fullständiga delegationer d. v. s. två regeringsombud samt ett ombud från vardera av arbetsgivar- och arbetarsidorna. Sverige deltog i sammanträdet med en fullständig delegation ¹⁾.

Dagordningen för detta konferenssammanträde omfattade följande överläggningsämnen.

I. Direktörens för Internationella arbetsbyråns rapport (den omedelbara efterkrigsperiodens sociala problem med särskild hänsyn till Europa samt Internationella arbetsorganisationens framtida politik och program).

II. Uppehållandet av en hög sysselsättningsnivå under industriens återuppbyggnads- och omställningsperiod.

III. Skydds- och välfärdsåtgärder för barn och unga arbetare (första behandling).

IV. Konstitutionella frågor.

V. Socialpolitisk minimistandard i icke-självständiga områden (kompletterande bestämmelser).

VI. Rapporter angående tillämpningen av konventioner (artikel 22 av Internationella arbetsorganisationens stadga).

Beträffande vissa av de vid ifrågavarande konferens fattade besluten har jag för avsikt att sedermera hemställa om att för årets riksdag må framläggas proposition med anhållan om riksdagens yttrande. Ett av de under punkt IV på dagordningen fattade besluten är emellertid av så brådskande natur och så speciell karaktär, att jag har ansett mig böra påkalla, att i en särskild proposition riksdagens samtycke till ratificering redan nu inhämtas.

Jag åsyftar härvid en vid konferenssammanträdet enhälligt antagen »Akt angående ändringar i Internationella arbetsorganisationens stadga».

¹⁾ Genom Kungl. Maj:ts beslut den 19 september 1945 hade att deltaga i konferensen från svensk sida utsetts:

såsom *regeringsombud* generaldirektören Wilhelm Björck och professorn Karin Koek med rektorn Alva Myrdal och socialrådet Sture Thorsson som experter;

såsom *arbetarombud* andre ordföranden i Landsorganisationen i Sverige Gunnar Andersson med advokaten hos nämnda organisation Arnold Sölvén, direktören i Tjänstemännens centralorganisation Valter Åman, redaktören i Kooperativa förbundet Nils Thedin och redaktören Sven Backlund som experter, den sistnämnde i egenskap av språkexpert; samt

såsom *arbetsgivarombud* verkställande direktören för Svenska arbetsgivareföreningen Fritiof Söderbäck med andre direktören i nämnda förening Erik Brodén och direktörsassistenten Alvar Odholm som experter.

Thedin deltog i konferenssammanträdet utan kostnad för statsverket.

Dess innebörd är att frigöra organisationen från sambandet med Nationernas förbund, bereda den organisatorisk och finansiell autonomi från den dag detta samband upphör samt att öppna möjligheter för en anknytning av organisationen till Förenta Nationerna.

Texten till ifrågavarande av konferensen antagna »Akt angående ändringar i Internationella arbetsorganisationens stadga» torde i svensk översättning få biläggas denna proposition. Beträffande den nu gällande stadgan hänvisas till s. 45 o. f. i propositionen nr 361 till 1921 års riksdag och s. 2 i propositionen nr 163 till 1924 års riksdag. Det torde uppmärksammas att stadgans artiklar omnumrerats år 1934, då texten, som tidigare benämnts del XIII i fredsfördraget i Versailles, erhöll sin nuvarande beteckning i samband med att Amerikas förenta stater inträdde i arbetsorganisationen.

Akten innehåller vissa ändringar i organisationens stadga, avseende tre frågor, som kräva omedelbar behandling med hänsyn till Nationernas förbunds i en nära framtid motsedda upplösning, nämligen medlemskap i Internationella arbetsorganisationen, organisationens finansiering och proceduren för ikraftträdande av framtida ändringar i organisationens stadga.

Jag övergår här efter att i korthet redogöra för de av konferensen antagna stadgeändringarnas innebörd.

Den beslutade ändringen av texten till art. 1 i stadgan (motsvarande art. 387 i del XIII av fredsfördraget i Versailles) innebär ett viktigt avsteg från nu gällande ordning beträffande medlemskap i arbetsorganisationen. Hittills har gällt, att en medlem i Nationernas förbund automatiskt blivit medlem även i Internationella arbetsorganisationen och att föreskrifterna i organisationens stadga ha varit bindande för Nationernas förbund och dess medlemmar såsom en integrerande del av förbundets konstitutionella bestämmelser. Förenta Nationernas stadga innehåller däremot icke bestämmelser angående automatiskt medlemskap för medlemmar av Förenta Nationerna i Internationella arbetsorganisationen. Enligt art. 1 i dess ändrade lydelse skola organisationens medlemmar utgöras av de stater, som voro medlemmar den 1 november 1945. Vidare kan varje annan stat, som erhållit medlemskap av Förenta Nationerna, bliva medlem i arbetsorganisationen genom att meddela Internationella arbetsbyråns direktör sitt formella godtagande av de i arbetsorganisationens stadga angivna förpliktelserna. Slutligen kan organisationens allmänna konferens antaga medlemmar, därest beslut härom fattas med två tredjedels majoritet, innefattande två tredjedelar av de närvarande och i omröstningen deltagande regeringsombuden.

Vad beträffar arbetsorganisationens finansiering föreskriver nu gällande art. 13 (tidigare art. 399), att organisationens utgifter skola bestridas ur Nationernas förbunds allmänna budget. I sin ändrade lydelse bemyndigar art. 13 organisationen att med Förenta Nationerna avsluta sådana finansiella och budgetära avtal, som må finnas lämpliga. Denna föreskrift har utformats med hänsyn till en bestämmelse i Förenta Nationernas stadga, som fastställer, att dess generalförsamling skall behandla och godkänna alla finansiella och budgetära överenskommelser med internationella institutioner för

samarbetet på speciella områden och granska deras budget med möjlighet att göra eventuella erinringar.

Då denna fråga behandlades i utskott vid Internationella arbetskonferensen, underströks det, att avsikten med stadgeändringen i denna punkt icke vore att föregripa ställningstagandet till de finansiella och budgetära avtal, som kunde komma att ingås mellan Internationella arbetsorganisationen och Förenta Nationerna. Utskottet ansåg emellertid, att det vore betydelsefullt att i artikeln gäves uttryck åt Internationella arbetsorganisationens önskan att medverka vid utformningen av en lämplig samordning av finansieringen av internationella institutioner.

I sin ändrade form förutsätter vidare ifrågavarande artikel, att, intill dess dylika överenskommelser träffats, beslut om godkännande av Internationella arbetsorganisationens budget ävensom beslut ifråga om fördelning och upp- börd av medlemmarnas bidrag för att vara gällande skola fattas av konferensen med två tredjedelar av de i omröstningen deltagande ombudens röster; budgeten och de för fördelning av utgifterna vidtagna åtgärderna skola dessutom för att bliva giltiga godkännas av ett av regeringsombud bestående utskott. Denna regel skall även gälla, därest vid något tillfälle i framtiden träffade överenskommelser mellan Internationella arbetsorganisationen och Förenta Nationerna icke skulle vara i kraft.

Genom de uppställda reglerna har man åsyftat att garantera den princip, som finnes innesluten i gällande regler för Internationella arbetsorganisationens finansiering genom Nationernas förbunds budget och som innebär att det slutgiltiga ansvaret i detta avseende måste åvila regeringarna, vilka ha att bära utgifterna för organisationen.

Den föreslagna nya proceduren för vidtagande av ändringar i Internationella arbetsorganisationens stadga innebär en väsentlig uppmjukning av de bestämmelser, som hittills reglerat ikraftträdandet av ändringar i stadgan enligt art. 36 (tidigare art. 422). Enligt nu gällande system kräves nämligen, att ändringar, som antagits av konferensen med en majoritet av två tredjedelar av de av närvarande ombud avgivna röster, skola för att träda i kraft ratificeras av de stater, som äro representerade i Nationernas förbunds råd samt av tre fjärdedelar av organisationens medlemmar. Enligt den föreslagna ändrade proceduren har proportionen av medlemmar, som måste ratificera en ändring för att denna skall träda ikraft, jämkats från tre fjärdedelar till två tredjedelar. Dessutom förutsättes, att ändringen skall vinna gillande av en majoritet (fem utav åtta) bland de viktigaste industriländerna, som ha permanent representation i Internationella arbetsbyråns styrelse.

Ikraftträdandet av de ändringar, som nu antagits av konferensen, kommer att regleras av bestämmelserna i stadgans artikel 36 (tidigare art. 422) i dess nuvarande lydelse. Man har emellertid förutsett möjligheten av att Nationernas förbunds råd skulle dessförinnan ha upphört att existera och fördenskull i aktens art. 6 punkt 2 föreskrivit, att den vid sådant förhållande skall träda i kraft efter ratifikation av tre fjärdedelar av organisationens medlemmar.

I omedelbar anslutning till antagandet av ifrågavarande akt antog konferensen, likaledes enhälligt, en resolution av följande lydelse:

»Konferensen fäster medlemsstaternas uppmärksamhet på vikten av en skyndsamt ratificering av den akt angående ändringar i Internationella arbetsorganisationens stadga, som den antagit den 5 november 1945 såsom en nödvändig förberedande åtgärd för den mera fullständiga behandling av konstitutionella frågor, som skall äga rum vid konferenssammanträdet nästkommande år. Konferensen förväntar, att denna akt kommer att ha ratificerats av organisationens samtliga medlemsstater före öppnandet av konferensens nästa allmänna sammanträde.»

Delegationen för det internationella socialpolitiska samarbetet har i infortrat utlåtande, under framhållande av att de föreslagna ändringarna måste anses välbetänkta och av föreliggande förhållanden väl motiverade, förordat, att Kungl. Maj:t ville så snart som möjligt vidtaga åtgärder för ratifikation av de nya bestämmelserna.

Under åberopande av den lämnade redogörelsen och då det synes angeläget, att de ifrågavarande ändringarna av Internationella arbetsorganisationens stadga, bland annat i betraktande av Nationernas förbunds förestående upplösning, snarast träda i kraft, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att samtycka till att den akt angående ändringar i Internationella arbetsorganisationens stadga, som antogs vid Internationella arbetskonferensens tjugusjunde sammanträde, må av Kungl. Maj:t för Sveriges del ratificeras.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition, av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Sven Olov Örtengren.

Internationella arbetskonferensen.

Akt angående ändringar i Internationella arbetsorganisationens stadga.

Internationella arbetsorganisationens allmänna konferens, vilken av styrelsen för Internationella arbetsbyrån sammankallats till Paris och där samlats den 15 oktober 1945 till sitt tjugusjunde sammanträde

samt beslutat att utan dröjsmål antaga vissa ändringar i Internationella arbetsorganisationens stadga, vilka inneslutas i de under den fjärde punkten på dagordningen för sammanträdet upptagna frågor, av beskaffenhet att böra skyndsamt behandlas,

antager denna den femte dagen i november månad år 1945 följande akt, som innehåller ändringar i Internationella arbetsorganisationens stadga och som skall benämnas »Akt av år 1945 angående ändringar i Internationella arbetsorganisationens stadga»:

Artikel 1.

I sista stycket av inledningen till organisationens stadga skola efter ordet »världsfred» intagas orden »godkänt följande stadga för Internationella arbetsorganisationen».

Artikel 2.

1. Den nuvarande punkt 2 av artikel 1 i organisationens stadga skall hava följande ändrade lydelse:

2. Medlemmar av Internationella arbetsorganisationen skola vara de stater, som den 1 november 1945 voro medlemmar av organisationen, ävensom samtliga övriga stater, vilka i enlighet med bestämmelserna i punkterna 3 och 4 av denna artikel må komma att vinna medlemskap i densamma.

3. De ursprungliga medlemmarna av Förenta Nationerna ävensom en var stat, som genom beslut av generalförsamlingen vinner medlemskap i Förenta Nationerna enligt bestämmelserna i Förenta Nationernas stadga, kunna förvärva medlemskap i Internationella arbetsorganisationen genom att meddela Internationella arbetsbyråns direktör sitt formella erkännande av de i Internationella arbetsorganisationens stadga angivna förpliktelserna.

4. Internationella arbetsorganisationens allmänna konferens äger jämväl antaga medlemmar i organisationen efter omröstning med bifall av minst två tredjedelar av de vid sammanträdet närvarande ombuden, däribland två tredjedelar av de närvarande och i omröstningen deltagande regeringsombuden. På sådant sätt vunnet medlemskap skall träda i kraft, så snart den nya medlemsstatens regering meddelat Internationella arbetsbyråns direktör sitt formella erkännande av de i organisationens stadga angivna förpliktelserna.

5. Medlem av Internationella arbetsorganisationen må icke utträda ur organisationen utan att hava i förväg för direktören för Internationella arbetsbyrån givit denna sin avsikt till känna. Sådan uppsägning av medlemskapet skall träda i kraft två år efter den dag, då direktören mottagit densamma, under förutsättning dock att medlemmen vid nämnda tid fullgjort alla ur medlemskapet härrörande finansiella förpliktelser. Då en medlem ratificerat en internationell arbetskonvention, skall utträde ur organisationen

icke påverka den fortsatta giltigheten av alla ur konventionen härrörande förpliktelser under den period, som förutsatts i densamma.

6. Därest en stat upphört att vara medlem av organisationen, regleras dess återinträde såsom medlem genom bestämmelserna i punkt 3 eller 4 av denna artikel.

Artikel 3.

Den nuvarande artikel 13 i organisationens stadga skall hava följande ändrade lydelse:

1. Internationella arbetsorganisationen äger att med Förenta Nationerna avsluta sådana finansiella och budgetära avtal, som må finnas lämpliga.

2. Intill dess sådana avtal slutits eller, därest vid någon tidpunkt dylika avtal icke äro i kraft, skall följande gälla:

a) Envar av medlemsstaterna skall utgiva resekostnads- och traktamentsersättningar till sina ombud och experter ävensom till sina representanter vid konferens- eller styrelsesammanträden.

b) Alla övriga kostnader för Internationella arbetsbyrån och för konferensens eller styrelsens sammanträden utanordnas av direktören för Internationella arbetsbyrån ur Internationella arbetsorganisationens medel.

c) Beslut, som avse åtgärder för godkännande av Internationella arbetsorganisationens budget ävensom beslut i fråga om fördelning och uppbörd av bidrag, skola fattas av konferensen med två tredjedels majoritet av de av närvarande ombud avgivna röster; dock att budgeten och de för fördelning av utgifterna mellan organisationens medlemmar vidtagna åtgärderna för att bli giltiga skola godkännas av ett av regeringsombud bestående utskott.

3. Internationella arbetsorganisationens utgifter bestridas av medlemsstaterna enligt den ordning, som angives i punkterna 1) och 2 c) av denna artikel.

4. Medlem av organisationen, som underlåtit att erlagga fastställt bidrag, må icke vid konferensen, i styrelsen eller i någon kommitté eller vid val av styrelse deltaga i omröstning, därest det oguldna beloppet uppgår till eller överstiger summan av de bidrag medlemmen haft att erlagga för de två sistförflutna hela åren. Konferensen må dock tillåta sådan medlem att rösta, därest den finner, att underlåtenheten föranledes av omständigheter, över vilka medlemmen icke kunnat råda.

5. Direktören för Internationella arbetsbyrån är inför styrelsen ansvarig för användningen av Internationella arbetsorganisationens medel.

Artikel 4.

Den nuvarande artikel 36 i organisationens stadga skall hava följande ändrade lydelse:

Ändringar i denna stadga, vilka antagits av konferensen med en majoritet av två tredjedelar av de av närvarande ombud avgivna röster, skola träda i kraft, sedan de ratificerats eller godkänts av två tredjedelar av organisationens medlemmar, däribland fem av de åtta medlemmar, vilka i enlighet med bestämmelserna i artikel 7 punkt 3 i stadgan ingå i styrelsen i egenkap av sådana medlemmar, som i industriellt hänseende äro de mest betydande.

Artikel 5.

Tre exemplar av denna akt skola undertecknas av konferensens ordförande och Internationella arbetsbyråns direktör och skola därmed vara autentiska. Av dessa exemplar skall ett deponeras i Internationella arbetsbyråns arkiv,

ett hos Nationernas förbunds generalsekreterare och ett hos Förenta Nationernas generalsekreterare. Direktören har att tillställa en var av Internationella arbetsorganisationens medlemmar bestyrkt avskrift av akten.

Artikel 6.

1. De formella ratifikationerna eller godkännandena av denna akt skola översändas till Internationella arbetsbyråns direktör, som har att underrätta organisationens medlemmar därom.

2. Denna akt skall träda i kraft enligt de nuvarande bestämmelserna i artikel 36 av Internationella arbetsorganisationens stadga. Därest Nationernas förbunds råd före ikraftträdandet skulle ha upphört att existera, skall den träda i kraft efter ratifikation eller godkännande av tre fjärdedelar av organisationens medlemmar.

3. Efter ikraftträdandet av denna akt skola däri angivna ändringar gälla såsom ändringar i Internationella arbetsorganisationens stadga.

4. Då denna akt trätt i kraft, har Internationella arbetsbyråns direktör att därom underrätta en var medlem av Internationella arbetsorganisationen, Förenta Nationernas generalsekreterare samt alla stater, som undertecknat Förenta Nationernas stadga.